

Сидорчук Н.Г. Скрайбінг: інновації та традиції аудіовізуальної підтримки навчального процесу / Сидорчук Н.Г. // Креативна педагогіка [наук.-метод. журнал] / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». – Житомир, 2016. – Вип. 11. – 154 с. – С. 57-64.

УДК 378.147

Сидорчук Н.Г.

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Житомир, Україна
orcid.org/0000-0003-2824-1562
sydorchukng@ukr.net

Скрайбінг: інновації і традиції аудіовізуальної підтримки навчального процесу

У статті схарактеризовано скрайбінгу як інноваційну технологію аудіовізуальної підтримки навчального процесу. Актуалізовано традиційні технології, що ґрунтуються на положеннях теорії візуального мислення – комплексного використання подразників, що діють на людину під час засвоєння інформації. Доведено інноваційність змісту технології скрайбінгу, подано його загальну характеристику. Окреслено особливості видів технології скрайбінгу. Наведено приклади використання скрайбінгу у практичній діяльності закладів освіти. Визначено перспективи використання скрайбінгу як засобу розвитку креативного мислення.

Ключові слова: *інноваційні технології навчання, традиційні технології навчання, скрайбінг, скрайбінг-фасилітація, скрайбінг-презентація, відеоскрайбінг.*

Вступ. Підвищення якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах є ключовою умовою входження вітчизняної системи освіти у Європейський освітній простір [1]. Важливим напрямом реалізації окресленого завдання є володіння викладачем вишу ефективними формами та методами, інноваційними технологіями реалізації навчального процесу з опорою на вимоги сучасного знанневого, інформаційного суспільства.

За таких умов у навчальний процес закладів вищої освіти активно впроваджуються *технології аудіовізуальної підтримки* як особливий вид педагогічної взаємодії на основі використання спеціальних засобів (презентацій, відеофільмів, комп'ютерних програм тощо). За своїм призначенням аудіовізуальна підтримка дозволяє одночасно розв'язувати ряд завдань: відбиває потреби педагогічної науки та практики щодо удосконалення процесу професійної підготовки з урахуванням інтенсивного розвитку науково-технічного прогресу; сприяє переорієнтації як змістового, так і організаційного характеру підготовки майбутніх фахівців; дозволяє

надати нового інформаційного характеру традиційним формам й методам навчання та ін. [5, с. 27-32].

Розробкою окремих аспектів поширення нових інформаційно-комунікаційних методик навчання займаються провідні вітчизняні (Р.С. Гуревич, Н.М. Дементієвська, М.Ю. Кадемія, Ю.І. Машбиць, Н.В. Морзе, К.М. Обрізан та ін.) та зарубіжні (Є.М. Котенко, Є.С. Полат, І.В. Роберт, К. Робінсон та ін.) фахівці. Цікавою у зазначеному контексті є розширення аудіовізуального навчального простору шляхом упровадження у процес професійної підготовки вищої школи новітньої технології презентації, яка у практичному та науковому обігу отримала назву *скрайбінгу*.

Метою статті є виявлення можливостей застосування скрайбінгу у професійній підготовці фахівця та вироблення пропозицій щодо впровадження їх у навчальний процес вищої школи.

Виклад основного матеріалу. Скрайбінг (від англ. "scribe" – створювати ескізи або малюнки), як зазначає О. Проців, – новітня техніка презентації, у якій мова оратора ілюструється "на льоту" малюнками на білій дошці (або аркуші паперу) [7]; в основі виконання та використання цієї аудіовізуальної техніки – зображення малюнків, перетворення речей та явищ на візуальні образи, розписування, пояснення через образи [12]. Фахівця із скрайбінгу прийнято називати скрайбером, а презентацію, яку він створює – скрайб.

Відомий вітчизняний скрайбер Юлія Кнюпа вживає у синонімічному до скрайбінгу значенні термін "літописання" або "сенсописання". А у практичній діяльності, що здійснює у межах проекту "Ательє візуальних конспектів Юлії Кнюпи", скрайбінг називає візуальними конспектами [8].

Особливістю скрайбінгу є те, що у ході виконання поставлених завдань одночасно залучаються різні органи чуттів: слух та зір, уява людини, що у комплексі сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню певної дидактичної одиниці. Саме ці особливості роблять скрайбінг одним із методів сучасних технологій, який допомагає доступно та легко пояснювати складний матеріал, сприяє розвитку освіти.

У цілому, головним у змістовій інтерпретації поняття скрайбінг є візуалізація інформації, а його головним завданням – відтворення інформації у привабливій для слухача і глядача формі для кращого її запам'ятовування і засвоєння. Це спосіб зафіксувати найважливіші тези виступу спікера чи тренера під час заходу за допомогою візуальних засобів – метафор, особливим чином оформленого тексту й інших елементів. Такий запис робиться наживо, тобто безпосередньо під час самого виступу, зазвичай на великоформатних поверхнях. Це естетично оформлений візуальний конспект концентрованих смислів [8].

Виділяють цілий ряд видів скрайбінгу: *фасилітація*, *скрайбінг-презентація*, *відеоскрайбінг* та ін. Так, скрайбінг-фасилітація (від англ. *facilitate* – допомагати, полегшувати, сприяти) – це переклад інформації зі словесної форми у візуальну та фіксування її у режимі реального часу.

Робота викладача на занятті під час пояснення нового матеріалу з крейдою в руках – приклад скрайбінгу-фасилітації [11].

Скрайбінг-фасилітація може бути й одним із видів діяльності студента, який за допомогою візуалізації виконує навчальні завдання: "складання конспекту" лекції безпосередньо на занятті, за прочитаним першоджерелом, для виступу, доповіді за певною темою, проблемою, індивідуальним завданням та ін. [9].

Для виконання "скрайбінг-фасилітації" використовуються різні типи зображень: малюнки, піктограми, символи, окремі ключові слова (написи, гасла), схеми та діаграми. Скрайбінг може бути розміщений як на дошці, так і на одному або декількох аркушах паперу. В ідеалі, дивлячись на скрайб-малюнки, слухач, на основі актуалізації в пам'яті почутого, має відтворити інформацію вголос перед аудиторією або у письмовому вигляді хоча б у загальних рисах. Якщо малюнки доречно віддзеркалюють певне питання, тему або проблему, то у ході комунікації особливих труднощів не виникає. Тому важливим є не якість малюнка, а обрана авторська асоціація, її характер [13].

У такій інтерпретації скрайбінг, винайдений британським художником Ендрю Парком для Британської асоціації з поширення наукових знань, став активно розвиватися на Заході з 70-х рр. ХХ ст. А використання скрайбінгу як інтерактивного засобу для концептуалізації інформації у межах навчального процесу з часом започатковано американським викладачем Полом Богусем [11].

Однак, ідея кодування знань з'явилась в ще у 60-і роки у Німеччині, де вийшов методичний посібник з історії. У ньому кожна тема подавалась у вигляді умовних символів та письмових пояснень до них. У підручниках в кінці розділів розміщувалася умовна "аудиторна дошка" із схемами, кресленнями і записами, які при поясненні відтворював викладач. Так поступово почала розвиватися ідея навчання студентів на підставі компактних опорних сигналів, які можна вважати не чим іншим, як умовними зображеннями-символами подій, фактів, явищ.

За таких умов варто звернутися й до авторської методики В.Ф. Шаталова, який у той же час (60-ті роки ХХ ст.) розпочав роботу над нею, а у 1971 р. на основі власного практичного досвіду запропонував використовувати організаційно-методичну систему навчання.

Однією з особливостей методу В.Ф. Шаталова є вивчення навчального матеріалу укрупненими дидактичними одиницями. Ця ідея належить П.М. Ерднієву, який вважав, що дидактичною одиницею може бути сукупність питань або груп задач, які опрацьовуються протягом одного заняття. Ця одиниця знань повинна бути стійкою до зберігання в пам'яті і виконувати роль свого роду генетичної бази для наступного нарощування нових часток знань.

П.М. Ерднієв не вилучає з навчального матеріалу частину інформації, а лише по іншому його структурує, створюючи укрупнені, узагальнені дидактичні одиниці одночасного вивчення. Скорочення часу на вивчення

цього матеріалу не ставилось головною метою, хоча таке скорочення (на 15...20%) має місце [3, с. 118 – 142].

Зовсім по іншому пропонує ідею укрупнених дидактичних одиниць В.Ф. Шаталов, який використовує її головним чином для значного скорочення терміну навчання. Досягається така економія часу за рахунок викладання вчителем і відтворення тими, хто навчається, знання не всього змісту навчальної програми, а лише змісту конспекту конкретного матеріалу, знання основних понять і зв'язків між ними. За таких умов складається враження, що зайва інформація відкидається, однак вона просто укрупнюється шляхом використання так званих опорних сигналів, об'єднаних у листи опорних сигналів (ЛОС). Іноді їх називають опорними конспектами, опорними схемами [17].

За В.Ф. Шаталовим, *опорний сигнал* – це знак (або сукупність знаків), який є кодом навчальної інформації, її згорнутою формою. Його семантичний зміст має однозначно розкриватися не тільки у ході сприймання певної дидактичної одиниці, але й у ході відповідної діяльності з ним [17, с. 3-126; 18].

У цілому ж, методична система В.Ф. Шаталова включає в себе: розгорнуте пояснення викладача; стислий виклад навчального матеріалу за плакатом з опорними сигналами (або малюнком, що відтворюється вчителем у ході пояснення нового матеріалу); вивчення опорних сигналів кожним учнем за роздатковим матеріалом; робота з підручником і листком з опорними сигналами вдома; письмове відтворення опорних сигналів на наступному уроці; відповіді за опорними сигналами; постійне повторення і поглиблення знань.

Цікавим у контексті актуалізованої проблеми є й система роботи з опорними сигналами (блок-схемами) О.І. Пометун і Г.О.Фреймана, створюючи яку вони виявили сутність і взаємозв'язки історичних процесів і явищ, їх відповідність певному образу на основі використання певних символів і знаків (торгівля – це кораблик, який пливе морем; землеробство – мотика; монархія – корона та ін.). Сукупність таких символів дозволяє скласти відповідну блок-схему [6; 16, с. 30-35].

Ідея використання *символів-пиктограм* як засіб підвищення ефективності навчального процесу запропонована вчителем-методистом В.О. Мискіним, який пиктограмами або іконічними моделями називає схеми або малюнки, що використовуються для умовного позначення основних понять або явищ навчального матеріалу [15, с. 36-39].

Представлені авторські системи давно і ефективно застосовуються вітчизняними педагогами, а за своїм змістом практично відповідають характеристикам "скрайбінг-фасилітації", що визначає необхідність доведення інноваційного змісту скрайбінг-технологій.

За таких умов, як показав аналіз наукових джерел та досвіду роботи скрайберів у галузі освіти, закладаючи спільні постулати комплексного впливу на психіку з метою підвищення ефективності відтворення навчального матеріалу (Дена Роема – теорія візуального мислення),

скрайбінг, на відміну від класичних аудіовізуальних систем, розвивається у напрямі активного використання технічних засобів (аудіо-, відео-, комп'ютерної техніки та їх технічного забезпечення), у тому числі для надання динаміки малюнку. Так, виокремлюють ряд інноваційних шляхів аудіовізуальної підтримки навчального процесу – скрайбінг-презентації та відеоскрайбінг.

Перший – найпоширеніший, використовується під час виступу доповідача. Він супроводжує його мовлення за допомогою різних схем, малюнків, графіків. Разом з тим, головним елементом скрайбінга є усне повідомлення не з чіткою дикцією за кадром, гарним звучанням, що посилюють зоровий ефект. "Озвучка" (голос диктора) веде за собою весь образотворчий ряд, а музика стає ефектним доповненням презентації. Чіткість, стислість, зрозумілість – основа ефективності застосування скрайб-презентації [13].

Відеоскрайбінг – це динамічний вид скрайбінгу, особливий відеоролик, у якому зображення з'являються ніби з-під пера, ручки, маркера, може бути представлений у вигляді статичних схем / графіків, скрайб-малюнків, скрайб-розповідей (комікси), простих надписів, виготовлених в особливому стилі [14]. Його найважливішою особливістю визначають можливість використання безліч разів [11].

Відеоскрайбінг включає мальований скрайбінг, аплікаційний скрайбінг та онлайн-скрайбінг.

Мальований скрайбінг вважають класичним видом скрайбінгу, коли скрайбер зображує в кадрі картинку, піктограми, схеми, діаграми, записує ключові слова. Це відбувається паралельно з текстом, що звучить за кадром.

Аплікаційний скрайбінг передбачає використання техніки, коли на довільний фон у кадрі накладаються чи наклеюються готові зображення, які відповідають тексту, що озвучується. Різновидом аплікаційного є магнітний скрайбінг, специфіка якого полягає у тому, що готові зображення кріпляться магнітами на презентаційну магнітну дошку.

Створення *онлайн-скрайбінгу* передбачає використання спеціальних програм й онлайн-сервісів (PowToon, VideoScribe та ін.). За їх допомогою відео можна створювати за готовими шаблонами, однак безкоштовні можливості зазначених сервісів обмежені [13].

Незвичайною, у певному розумінні, перехідною формою відеоскрайбінгу стало застосування у 70-80-х роках минулого століття у Великій Британії методу інтелект-карт (*mind mapping*) у початковій школі. Сама назва інноваційного педагогічного інструменту є спробою перекладу словосполучення "Mind Maps", яке використовував у своїх бестселерах її творець – британський психолог Тоні Бьюзен. Часто у науковому обігу зустрічаються синонімічні переклади назви цього методу: карти асоціацій; карти розумів; карти думок; карти пам'яті; ментальні карти. Кожна з назв так чи інакше відображає основну ідею запропонованої техніки, стрижнем якої є побудова "дерева асоціацій". У його центрі розміщують базовий образ, від якого відходять кілька товстих гілок – "рішення" (ідеї), безпосередньо

пов'язані з базовим образом. Від останніх може відходити нескінченне число малих гілочок, які відносно першообразу є вторинними, третинними і т. д., та визначатимуть певну систему взаємозв'язків.

Як зазначає І. Кіндрад, інтелект-карти є популярним освітнім інструментом, що сприяє максимальному запам'ятовуванню навчальної інформації завдяки синергетичному синтезу: візуалізації, систематизації, класифікації, асоціації.

Психологічним підґрунтям для роботи з інтелект-картами є проєкція процесів, що відбуваються у мозку під час запам'ятовування нової інформації. Так, новий біт даних, що надходить до мозку, є стрижнем, що побудови його у вигляді цілісного ядра. Від нього відгалужуються численні "промені" – асоціації, дотичні до цієї (як правило, нової) інформації. За таких умов кожна асоціація перебуває у нерозривному зв'язку з безліччю інших, безпосередньо непов'язаних з первинним бітом. По суті, зв'язки, що утворюються за асоціаціями та власне асоціації й створюють певну інтелект-карту обраної предметної області. Для вивчення кожного окремого поняття, проблеми необхідно будувати специфічну для цього "ментальну карту".

За таких умов глибина (майже 100%) засвоєння нового матеріалу обумовлена тим, що кожне нове для себе поняття той, хто навчається, запам'ятовує крізь призму уже відомих для себе образів. Разом з тим, записи у вигляді деревовидних схем є тотожними "мові" людського мозку [4].

Зазначену методику можна віднести до скрайбінгу у широкому розумінні цього слова, оскільки на основі використання комплексних механізмів дії на мозок, виконавці використовують для побудови карти інструменти, які б відповідали віку та досвіду виконання завдань такого роду: від кольорових олівців та ручок, фарб, фломастерів, маркерів, кольорової крейди до програм Paint, PhotoShop, PowerPoint [4].

Висновки. Впровадження пакетів аудіовізуальних засобів з елементами скрайбінгу на кафедрі педагогіки ЖДУ при викладанні курсів "Педагогіка", "Фізична культура і психологічний тренінг" на різних факультетах університету [8; 9] показало, що студенти і магістранти у результаті показують більш високий рівень знань з навчального предмету, комунікативних навичок, умінь, орієнтованих на роботу з інформацією та її структурування, при виконання професійно орієнтованих завдань проявляють креативне мислення та творчий підхід.

Перспективи впровадження. Робота викладача вищої школи з інноваційними технологіями забезпечує орієнтацію студента на розв'язання завдань стратегічного характеру, орієнтує на перспективи професійного розвитку у глобалізованому суспільстві.

Список використаних джерел

1. *Болонський процес у фактах і документах* (Сорбонна-Болонья-Саламанка-Прага-Берлін) / упорядники: Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І. І. – Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. – 56 с.

2. *Данилевич Л.П.* Створення засобів наочності з використанням комп'ютерних технологій / Данилевич Л.П., Лиходід О.М. // Професійна підготовка педагогічних працівників. – Київ-Житомир: Житомирський держ. пед. ун-т, 2000. – С. 16-24.

3. *Ефремов А.В.* Феномен академіка Ердниева / Ефремов А.В. – Казань: Магариф, 1999. – С. 118 – 142 с.

4. *Кіндрат І.* Інтелект-карти – саме те для сучасного освітнього процесу / Ірина Кіндрат [Електронний ресурс] // С. Педрада. – Режим доступу: <http://www.pedrada.com.ua/article/1241-qqq-17-m3-17-03-2017-ntelekt-karti-same-te-dlya-suchasnogo-osvtnogo-protsesu> – 03.12.16 г. – Загол. з екрану.

5. *Котенко Е. Н.* Аудиовізуальна підтримка студентів при вирішенні професійно-педагогічних задач: на прикладі педагогічних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Котенко Євгенія Николаєвна. – Омск, 2003. – 186 с.

6. *Пометун О.І.* Енциклопедія інтерактивного навчання [посіб.] / Пометун О.І. – К.: "Бібліотека журналу «Історія і суспільствознавство у школах України: теорія і методика навчання»", 2014. – 95 с.

7. *Проців О.* Скрайбінг. Малюємо презентацію / Олена Проців [Електронний ресурс] / С. Вчитись ніколи не пізно. – Режим доступу: <http://olenaprociv.blogspot.com/2014/12/blog-post.html> – 12.11.16 г. – Загол. з екрану.

8. *Романюк Н.* Що таке скрайбінг і кому він потрібен? / Наталя Романюк [Електронний ресурс] / С. З перших уст. – Режим доступу: <http://zpu.kr.ua/nauka-2/2684-shcho-take-skrajbing-i-komu-vin-potriben> – 22.12.16 г. – Загол. з екрану.

9. *Сидорчук Н.Г.* Інструктивно-методичні матеріали до курсу педагогіка. (спеціальність – практична психологія): метод. посіб. (8-ме вид., переробл. та доповн) / Н.Г. Сидорчук – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 144 с.

10. *Сидорчук Н.Г.* Фізична культура і психологічний тренінг: [навч. посіб.] / Сидорчук Н.Г. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 116 с.

11. *Скрайбінг* – новітня техніка презентації [Електронний ресурс] / С. Osvita.ua. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/scribing/51803/> – 02.12.16 г. – Загол. з екрану.

12. *Скрайбінг* [Електронний ресурс] / С. Словотвір – Режим доступу: <http://slovotvir.org.ua/words/skraibinh> 28.02.17 – 02.12.16 г. – Загол. з екрану.

13. *Скрайбінг* – сучасна форма візуалізації навчального матеріалу [Електронний ресурс] // С. Заступник директора Луцької ЗОШ №13 Саціна Наталя Леонідівна. – Режим доступу: http://sacina.at.ua/news/skrajbing_suchasna_forma_vizualizaciji_navchalnogo_materialu/2016-10-12-121 – 03.12.16 г. – Загол. з екрану.

14. *Сорока Т.В.* Скрайбінг як сучасна форма візуалізації навчального матеріалу / Т.В. Сорока // Географія – 2015. – №16 (284) [Електронний ресурс] // С. Основа – Режим доступу: <http://journal.osnova.com.ua/article/51806>

[%D0%A1%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%B1%D1%96%D0%BD%D0%B3%D1%8F%D0%BA_%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B0%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0_%D0%B2%D1%96%D0%B7%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%83](#) – 03.12.16 г. – Загол. з екрану.

15. *Тоболін В.* Піктограми на уроці історії / Тоболін В. // Історія в школах України. – 2000. – №2. – С. 36-39.

16. *Фрейман Г.О.* Інтерактивна технологія навчання як засіб формування громадянської позиції старшокласників на уроках історії // Історія в школі. – 2012. – № 1. – С. 30-35.

17. *Шаталов В.Ф.* Куда и как исчезли тройки / В.Ф. Шаталов // Педагогическая проза. – Архангельськ, 1990. – С. 3-126.

18. *Шаталов В.Ф.* Эксперимент продолжается. / В.Ф. Шаталов. – М.: Педагогика, 1989. – 336 с.: ил.

References

1. Bolonskiy protses u faktah I dokumentah (Sorbonna-Bolonya-Salamanka-Praga-BerlIn) / uporyadniki: Stepko M. F., Bolyubash Ya. Ya., Shinkaruk V. D., GrubInko V. V., Babin I. I. – Ternopil : Vid-vo TDPU Im. V. Gnatyuka, 2003. – 56 s.

2. Danilevich L.P. Stvorenniya zasobiv naochnostI z vikoristannyam komp'yuternih tehnologiy / Danilevich L.P., LihodId O.M. // ProfesIyna pIdgotovka pedagogIchnih pratsIvnikIv. – KiYiv-Zhitomir: Zhitomirskiy derzh. ped. un-t, 2000. – S. 16-24.

3. Efremov A.V. Fenomen akademika Erdnieva / Efremov A.V. – Kazan: Magarif, 1999. – S. 118 – 142 s.

4. KIndrat I. Intelekt-karti – same te dlya suchasnogo osvItnogo protsesu / Irina KIndrat [Elektronniy resurs] // S. Pedrada. – Rezhim dostupu: <http://www.pedrada.com.ua/article/1241-qqq-17-m3-17-03-2017-ntelekt-karti-same-te-dlya-suchasnogo-osvtnogo-protsesu> – 03.12.16 g. – Zagol. z ekranu.

5. Kotenko E. N. Audiovizualnaya podderzhka studentov pri reshenii professionalno-pedagogicheskikh zadach : na primere pedagogicheskikh distsiplin : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.08 / Kotenko Evgeniya Nikolaevna. – Omsk, 2003. – 186 s.

6. Pometun O.I. EntsiklopedIya Interaktivnogo navchannya [posIb.] / Pometun O.I. – K.: "BIBlIoteka zhurnaluu «IstorIya I suspIltvoznastvo u shkolah UkraYini: teorIya I metodika navchannya»", 2014. – 95 s.

7. ProtsIv O. SkraybIng. MalyuEmo prezentatsIyu / Olena ProtsIv [Elektronniy resurs] / S. Vchitis nIkoli ne pIzno. – Rezhim dostupu: <http://olenaprociv.blogspot.com/2014/12/blog-post.html> – 12.11.16 g. – Zagol. z ekranu.

8. Romanyuk N. Scho take skraybIng I komu vIn potriBen? / Natalya Romanyuk [Elektronniy resurs] / S. Z pershih ust. – Rezhim dostupu:

<http://zpu.kr.ua/nauka-2/2684-shcho-take-skrajbing-i-komu-vin-potriben> – 22.12.16 g. – Zagol. z ekranu.

9. Sidorchuk N.G. Instruktivno-metodichni materiالي do kursu pedagogika. (spetsialnist – praktichna psihologiya): metod. posib. (8-me vid., pererobl. ta dopovn) / N.G. Sidorchuk – Zhitomir: Vid-vo ZhDU Im. I. Franka, 2014. – 144 s.

10. Sidorchuk N.G. Fizichna kultura I psihologichniy trening: [navch. posib] / Sidorchuk N.G. – Zhitomir: Vid-vo ZhDU Im. I. Franka, 2016. – 116 s.

11. Skrajbing – novitnya tehnika prezentatsiyi [Elektronniy resurs] / S. Osvita.ua. – Rezhim dostupu: <http://osvita.ua/school/scribing/51803/> – 02.12.16 g. – Zagol. z ekranu.

12. Skrajbing [Elektronniy resurs] / S. Slovtvir – Rezhim dostupu: <http://slovtvir.org.ua/words/skraibinh> 28.02.17 – 02.12.16 g. – Zagol. z ekranu.

13. Skrajbing – suchasna forma vizualizatsiyi navchalnogo materialu [Elektronniy resurs] // S. Zastupnik direktora LutskoYi ZOSH #13 Satsina Natalya Leonidivna. – Rezhim dostupu:

http://sacina.at.ua/news/skrajbing_suchasna_forma_vizualizaciji_navchalnogo_materialu/2016-10-12-121 – 03.12.16 g. – Zagol. z ekranu.

14. Soroka T.V. Skrajbing yak suchasna forma vizualizatsiyi navchalnogo materialu / T.V. Soroka // Geografiya – 2015. – #16 (284) [Elektronniy resurs] // S. Osnova – Rezhim dostupu: http://journal.osnova.com.ua/article/51806-Skrajbing_yak_suchasna_forma_vizualizatsiyi_navchalnogo_materialu – 03.12.16 g. – Zagol. z ekranu.

15. Toboln V. Piktogrami na urotsi Istoriyi / Toboln V. // IstorIya v shkolah UkraYini. – 2000. – #2. – S. 36-39.

16. Freyman G.O. Interaktivna tehnologiya navchannya yak zasib formuvannya gromadyanskoYi pozitsiyi starshoklasnikiv na urokah Istoriyi // IstorIya v shkolI. – 2012. – # 1. – S. 30-35.

17. Shatalov V.F. Kuda i kak ischezli troyki / V.F. Shatalov // Pedagogicheskaya proza. – Arhangelsk, 1990. – S. 3-126.

18. Shatalov V.F. Eksperiment prodolzhaetsya. / V.F. Shatalov. – M.: Pedagogika, 1989. – 336 s.: il.

Сидорчук Н.Г. Скрайбинг: инновации и традиции аудиовизуальной поддержки учебного процесса

В статье охарактеризована скрайбинг как инновационная технологию аудиовизуальной поддержки учебного процесса. Актуализированы традиционные технологии, основанные на положениях теории визуального мышления - комплексного использования раздражителей, действующих на человека во время усвоения информации. Доказана инновационность содержания скрайбинга и представлена его общая характеристика. Приведены примеры использования скрайбинга в практической деятельности учебных заведений. Определены перспективы использования скрайбинга как средства развития креативного мышления.

Ключевые слова: инновационные технологии обучения, традиционные технологии обучения, скрайбинг, скрайбинг-фасилитация, скрайбинг-презентация, видеоскрайбинг.

Sidorchuk N.G. Skrybing: innovations and traditions of audiovisual support of the educational process

The article describes the technology of scribing as an innovative technology of audiovisual support of the educational process. The traditional technologies based on the positions of the theory of visual thinking - the integrated use of stimuli acting on a person during the assimilation of information - are actualized. The innovation of the content of scribing is proved and its general characteristic is presented. Examples of the use of scribing in the practical activities of educational institutions are given. Prospects for using scribing as a means of developing creative thinking have been determined.

Keywords: innovative teaching technologies, traditional teaching technologies, scribing, scribing facilitation, scribing presentation, video scribing.